

PUT

JOLIEN JANSSENS

Een simpele duif in de Panos en in de put

Liesbeth De Clercq
Gezien op 29 augustus 2020
Theater Antigone, Kortrijk

Vorig weekend opende Theater Antigone het nieuwe theaterseizoen met Leave no one behind-festival. Het festival zet in op verhalen van mensen die vergeten worden. Een van die verhalen is *PUT*, de afstudeervoorstelling van Jolien Janssens. Een monoloog over een jonge vrouw die zich vastklampt aan de laagste sport van de sociale ladder. Door broodjes te smeren.

05 SEPTEMBER 2020

PUT speelt zich af in een lege ruimte op enige afstand van de vaste theaterzaal. Er is geen lichtplan of decor. Er zijn enkel stoelen, op veilige afstand van elkaar. In een werkplunje van Panos komt de actrice opgejut de ruimte binnen. Al klagend over haar klanten in de broodjeszaak, rusht ze van de ene naar de andere kant van het speelvlak. Nadat ze een cola opslurpt omdat ze ‘efkes iets nodig heeft’, gaat ze haastig aan het poetsen. Haar werkschort van Panos dient nu als dweil. Zo blijkt dat ze zo goed en kwaad als het kan twee jobs , broodjes

smeren en poetsen, combineert.

Terwijl ze dweilt heeft ze het over situaties met oneerbiedige werkgevers of klanten. Elk voorval is een blijk van minachting tegenover haar. Het incident met de klant die zijn hele rekening betaalt met kleingeld en fijntjes opmerkt dat ze toch kan tellen, is slechts één van de vele momenten dat ze werd uitgelachen of gekleineerd. Geen wonder dat dit personage stoom moet afblazen. Aan het einde van de scène speelt ze een van haar misprijzende klanten. Ze poneert wat hij denkt over mensen met een precaire baan: 'dat meisje is niet lang naar school geweest'.

Die omkering zal Janssens tijdens haar monoloog nog inzetten. Haar personage is fel, boers, grof gebekt, maar allesbehalve dom. Wat wel gedacht, maar niet gezegd hoort te worden, flapt ze eruit. Haar onsamenhangende uitbarstingen drukken haar diepe frustratie uit. Ze spuwt die uit. Toch zit achter de tirades een slimme strategie: op het einde spreekt ze meermaals een vooroordeel uit dat wellicht ook leeft bij het publiek. Dat is confronterend.

Tussen haar gejaagde werkzaamheden door, pauzeert ze af en toe, leunt ze tegen de muur en denkt ze na over hoe ze zich moet voorbereiden op de toekomst. Ze heeft geen energie, voelt zich slap en is moe. De manier waarop ze komisch met een stukje metaal en hamer een gat prikt in haar blikje cola, toont dat de afnemende kracht in haar handen haar parten speelt. Volgens dokter google vertoont ze klachten van oververmoeidheid. Maar omdat ze geen doktersbriefje heeft, zal ze niet geloofd worden. Het ontbrekende doktersattest en 'lelijke boordjes' zullen uiteindelijk leiden tot een ontslag.

Terwijl ze verder door de ruimte ijsbeert, dringen er zich nog meer verhalen op, over hoe snel omstaanders een oordeel vellen, op. De gedesillusioneerde uitspraken worden gevolgd door rake opmerkingen die ze al glimlachend vertelt, zoals haar verwondering over de combinatie perzik en tonijn. Ondertussen raadpleegt ze Siri met de vraag hoe ze gelukkig moet worden. En terloops maakt ze ook nog even duidelijk dat zij tot de 'goeden' behoort. Ze berooft geen bejaarden als die bij het afrekenen gewillig hun portemonnee openen.

Ze berooft geen bejaarden als die bij het afrekenen gewillig hun portemonnee openen.

Om haar relaas kracht bij te zetten, speelt ze nog sterker in op stereotypen en maakt ze van haar moeder een karikatuur. Met rochel en doorrookte stem zet ze het beeld neer van een fabrieksvrouw met een hoop exotisch vernoemde kinderen, verwekt bij verschillende mannen. Omdat ze zelf Kiri De Kaasstekker heet, pleit ze bij aangifte van een kind voor een marginaliteitsmeter, die sommige namen weigert. Laconiek volgt de redenering dat 'we sommige mensen moeten verbieden om kinderen te krijgen'.

Janssens' personage vertelt over hoe het is om in kansarmoede op te groeien. Een professor Frans die je misprijst, waardoor je een hogere studie Lager Onderwijs niet kan afronden. Zo blijf je onderaan de sociale ladder bungelen. Al gebruikt de actrice zelf de scherpe beeldspraak 'put'. Het illustreert dat de sociale wetten die de kleine wereld van Panos regeren slechts een afspiegeling zijn van de wetten daarbuiten.

Na haar betoog neemt ze een zijsprong en vertelt ze zenuwachtig over een misgelopen liefde, die ze ontmoette in de fitness. In de hoop de Spaanse Erasmusstudente te vinden, keert ze er elke dag terug en leert ze Spaans. Het is een van de weinige scènes die een andere, gevoeligere kant van Kiri belicht. Jammer genoeg blijft Janssens wat steken in anekdotiek waardoor de scène verloren gaat in de veelheid aan andere losse verhalen.

Net voor het einde steekt ze van wal met een vertelling over een duif die de toonbank van Panos binnenvliegt. Met een handdoek vangt Robby, een van de vaste klanten, het dier en gooit het de lucht in. Je vraagt je af of Kiri net zoals het beest het zal redden in plaats van te pletter storten. Het metaforisch gebruik van het dier wringt echter omdat het beeld geforceerd enkele lijntjes samenbrengt. Ze vergelijkt de leerlingen, die ze nooit zal kunnen onderwijzen, met duiven die de kans krijgen om te leren vliegen. Ze vindt zichzelf maar een 'simpele duif'. En eindigt de monoloog met een lied over een duif die rouwt om een vrouw.

Door de vele losse verhaallijnen, die soms wat gewrongen aan elkaar hangen, mist *PUT* wat richting. Toch verdient Janssens' uitgangspunt alle lof. Met frustratie en verontwaardiging geeft ze het publiek een inkijk in het leven van het personeel dat de put onderaan de sociale ladder vult. Vol overtuiging schets ze de vooroordelen en aannames tegenover hen. Daardoor sluit de voorstelling perfect aan bij de programmatie van 'Leave no one behind'- festival, dat het wil hebben over empathie en solidariteit.